

פרשת כי תשא

כניסת שבת: 17:22

צאת השבת: 18:23

רבנו תם: 18:53

אופק תל אביב

כ"ב אדר התשפ"א

עשרת מרדכי אליהו

בית תורה וחסד

בית מדרש יום והצוות לילה, לימוד משניות והזורר הקדוש לעילוי נשמת הגפטרם, ובית המהוי לנזקקים על שם ולעילוי נשמת מרן מרן הראשונים המוקבל האלקי הגה"צ הרב מרדכי אליהו זצוק"ל זי"ע ולעילוי נשמת העדוקים הקדושים, רבי יעקב רבי ישראל רבי מאיר ורבי אליעזר למספחה אבותיהם זי"ע ולעילוי נשמות העדוקים: מרן הראשונים הרב עובדיה זקא זצוק"ל זי"ע ומרן הרב זרם אברליל זצוק"ל זי"ע

פרשת השבוע
מחורת מרן
הראשונים זצוק"ל

קדושתה מכניסתה ועד יציאתה

ששית ימים יעשה מלאכה ובימים השביעי שבת שבתון קדש לה" (ל"א, ט"ו)

התורה מדגישה כי קדושת השבת צריכה להיות מכניסתה ועד יציאתה ממש. יש לדעת שלגבי זמן כניסת השבת ישנם הבדלים ממקום למקום, כי יש מקומות שהשקיעה מוקדמת יותר מאשר במקומות אחרים. ביותר יש הבדלים בין היבשות השונות: כשבארץ ישראל נכנסת השבת, באמריקה עדיין יום חול.

בדבר זה יש הרבה נפקא מינות להלכה. מרן זצוק"ל שאל בדבר הזה (ענין יסוד ישרים ח"א סימן ה'), לגבי מי שהיה בטבריה תחתית וקיבל שם את השבת משום שראה את השקיעה; אך אחר כך עלה לטבריה עלילת וראה שטרם שקעה השמש: האם הוא כבר אסור במלאכה, כיון שבמקום שהיה בתחילה שקעה השמש, או שמא הולכים לפי המקום שהגיע לשם (קצות השלחן, בדי השלחן סי' ע"ג ס"ק י"ד, וכפ החיים סי' רמ"ו ס"ק ה').

בירושלים בנויים בתי השכונות על הרים וגבעות, ויש הבדל בזמן השקיעה בין שכונת 'מחנה יהודה' לבין שכונת 'נחלת שבעה' וכדומה. מסיבה זו, שאין זמן השקיעה שווה בכל השכונות, הנהיגו להקדים את כניסת השבת כארבעים דקות לפני השקיעה. בכל הארץ נוהגים להקדים את זמן כניסת השבת כ-25-30 דקות לפני השקיעה.

הבדלים מעשיים נוספים בעניין שיינו זמנים הועלו בפוסקים (כבר בתקופתו של הרדב"ז), בפרט בשינויים שבין היבשות השונות. אחד מהם – בעניין תינוק שנולד באמריקה בשבת בצהריים, וכבר יצאה השבת בארץ ישראל; אך אחר שמונה ימים בא אביו למול את בנו בארץ ישראל. אימתי ימולו אותו? וכן בעניין עירוב תבשילין: אדם שגר בארץ ישראל, ונמצא בערב יו"ט באמריקה. אשתו שנמצאת בארץ אינה יודעת לעשות עירוב תבשילין, ובעלה מבקש לעשות זאת בשבילה. האם יכול הוא לעשות עירוב תבשילין בשעה שעדיין לא נכנס החג באמריקה, למרות שכבר נכנס החג בארץ ישראל? כמו כן יש נפקא מינה בשאלה אם ניתן לבטל חמץ באמריקה בזמן שארץ ישראל כבר נכנס חג הפסח; או הפך: אדם אמריקאי שבא לארץ ישראל וכבר נכנס החג, ועדיין לא ביטל את חמצו שבחמ"ל. האם יכול הוא עדיין לבטל את החמץ שם, שהרי במקום הימצאותו של החמץ עדיין לא נכנס החג. כך יש נפקא מינה גם לעניין פרוזבול, ועוד ועוד.

עיקר השאלה היא: האם הולכים אחר המקום שבו מתרחשת המצוה, או אחר מקום הימצאותו של האדם המקיים אותה.

איסור מלאכת שבת בזמן הזה

לעשות את השבת לדתם" (ל"א, ט"ז)

יכול אדם לכפור ולומר: לא נצטוונו על השבת אלא במדבר, ועל כן עלינו להימנע דווקא ממלאכות שהיו עושים במדבר, כהבערת אש מאבנים וכדומה; אבל מלאכות חדשות שלא היו בזמנם – מותר לעשותן בשבת.

כנגד תפיסה זו אמרה התורה: "לדורותם", ללמדנו שאיסור הבערת האש שקיבל משה רבינו בהר סיני כולל את כל שימושי האש, ואפילו אם ביום מן הימים ימצאו אופן כזה של הדלקת אש, שאדם ידבר ועל ידי דיבורו יידלק החשמל – גם זה אסור. כל המלאכות וההחידושים בכלל "לדורותם" הם.

מתנת התורה כמתנת חתן לכלה

וינתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לחת העדת" (ל"א, י"ח)

כתב רש"י: "ככלתו" – כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה". כלומר, אילו היה צריך מרע"ה ללמוד את התורה בדרך הרגילה, היה צריך לכך זמן רב. לכך ניתנה לו התורה במתנה בקניין גמור.

על כך אנו מברכים: "ברוך 'נותן' התורה". וכן בהגדה של פסח אנו מודים להשיית שקרבנו לפני הר סיני "וונתן' לנו את התורה". מכח נתינת התורה למשה רבינו, כמתנת חתן לכלה, יש כח לכל יהודי לקנות את התורה, ותורתו תתברך בקרבנו.

(דברי מרדכי")

תנא דבי אליהו
חידושים בפרשה
מבית מדרשו

מנין בני ישראל

"כי תשא את ראש בני ישראל לקדושים ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף ונגף בפקד אתם" (ל', י"ב)

"כי תשא" – לשון קבלה, כתרומה, כשתחפוף לקבל סכום מניינם לדעת כמה הם, אל תמנם לגולגולת, אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מניינם. 'ולא יהיה בהם נגף' – שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם, כמו שמצינו במי דוד" (רש"י)

איסור זה של מנין עם ישראל הוא אפילו אם מונים אותם לצורך מצווה. מובא בכפ החיים (סי' נ"ה אות י"א) בשם הגר"ח פלאגי זצ"ל שיש להזהר מלמנות את ישראל לגולגולתם כדי לדעת, למשל, אם יש מנין לתפילה. עוד מביא כה"ח (שם), כי רבים טועים וחושבים שאסור לספור בספירה לועזית כגון: "אוגו דוס פֿרֿס" (בספרדית: אחד, שנים, שלוש) וכדומה, ועל כן מעדיפים למנות באותיות הקודש: 'א' ב' ג' וכו', שהוא דבר משובח בעיניהם – וטעות היא בידם.

מי שרוצה למנות את האנשים בקהל לדעת אם יש מנין, ימנה אותם במראית עין ויחשב את המספר בליבו, ולא יספור בפיו. כך מביא כה"ח בשם הפלא יועץ, היפה ללב, המגן אברהם ופתח הדבר עיי"ש. יש מונים עשרה למנין ע"י הפסוק (תהלים ס"ה, ה'): "יאשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך", וגם זה יאמר במחשבה ולא יצביע.

כמו כן יש להזהר בספירת בני אדם בחתונות. כאשר רוצים למנות את האורחים לא ימנו את היושבים אלא את הכיסאות, ויכפילו במספר השולחנות ובשורות. כל זה כדי שלא תשלוט בהם עין הרע. ומה שנהוג למנות את החיילים לדעת כמה לשלוח למבצע כזה או אחר – אין למחות בידם, כיון שיש בזה צורך גדול; אך מכל מקום ראוי שיימנו באופן המותר, שהיה גם בבית המקדש היו צריכים למנות את הכהנים כדי לדעת כיצד להטיל את חלוקת העבודה בגורל, והיו מונים ע"י ספירה של האצבעות, כדי למנוע ספירה ומנין של הכהנים עצמם. הרמב"ם (פ"ד מהלכות תמידין ומוספין הלכה ד') כתב: "ולמה מונה המנין שהשכימו עליו על האצבעות שהוציאו, ולא היה מונה על האנשים עצמם? לפי שאסור למנות ישראל אלא על ידי דבר אחר, שנאמר: ויפקדם בטלאים".

זכירת השבת בשאר ימות השבוע

"וְיִשְׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עֹלָם" (ל"א, ט"ז)

הקשה בעל 'אור החיים' הקדוש (שם) על לשון הכתוב: "לעשות את השבת". וכי אנו עושים את השבת? והרי השבת כבר מקודשת מששת ימי בראשית! מהו שכתוב "לעשות"? השיב האור החיים הקדוש, וזה לשונו: "עוד ירצה ע"ד אומרם ז"ל שצריך להוסיף מחול על הקודש ולא להימנע ממלאכה אחר שיגיע ויתנצץ יום השבת (הכוונה לשקיעה ממש), אלא צריך להכין עצמו בקדושת שבת ויצא כחתן לקראת כלה ויהיה יושב ומשמר עד שיגיע השבת לעשותו, פי' מעשים הצריכין לו. עוד ירצה באומרם: 'לעשות את השבת', כי מה שמוסיף מחול על הקודש יסכים ה' לקרותו שבת ונמצא זה האיש עושה שבת ממש כי שעות מיום ו' וגם שעות מיום א' שהם חול, בניי עושים אותם שבת". כלומר עשיית השבת על ידינו מתבטאת בתוספת שבת מחול על הקודש בכניסת השבת, ומקודש על החול ביציאת השבת ובוהו אנו עושים את השבת.

ומה שכתוב "ושמרו" – הוא בבחינת (בראשית ל"ז, י"א): "ואביו שמר את הדבר", דהיינו שיש לצפות ולהמתין לשבת מצאתו ועד לבואו בשנית. וכדברי הפייטן: "מיום ראשון עד יום שישי לקראת שבת נכנסה נפשי". וכן אמרו חז"ל (ביצה ט"ז). על הפסוק: "זכור את יום השבת לקדשו" שיש לצפות ולהתכונן לשבת. ובעניין זה נחלקו בית שמאי ובית הלל. מידתו של שמאי היתה, שהיה מכין מיום ראשון לשבת, והלל היה אומר: "ברוך ה' יום יום". והנה רש"י כתב על הפסוק: "זכור את יום השבת לקדשו" – "נתנו לב לזכור את יום השבת אם נודמנו לו חפץ יפה תהא מזמינו לשבת" – וזה כדברי בית שמאי, שההכנה לשבת קודש הינה בכל ימי המעשה. יש להסביר עוד בפסוק "ושמרו... לעשות": "ושמרו" – זו בחינת מצות שב ואל תעשה של השבת, דהיינו שלא תיעשה כל מלאכה; "לעשות" – זו בחינת מצות עשה של קידוש, עונג שבת ולימוד תורה בשבת. ("דברי מרדכי")

הלכות שבת
מפיקי מרן
הראש"צ זצ"ל

שאלות אקטואליות הקשורות לפרשה

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה'..." (ל"ב, י"ב)

שאלה: למורה בבית הספר יש יומן, בו רשומים שמות התלמידים. בצד כל שם מופיע מספר סידורי. האם מותר למורה לקרוא את שמות התלמידים מהיומן?

תשובה: כיון שהמורה אינו קורא את המספרים בפיו אלא רק במחשבתו – מותר. אמנם אם סופר ממש כמה ילדים נמצאים וכמה חסרים – אסור.

"וְשָׂמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם" (ל"א, ט"ז)

שאלה: האם מותר לחלל שבת כדי לכבות דליקה שפרצה בבנין?

תשובה: הרמב"ם כתב (הלכות שבת פרק י"ב הלכה ג'): "דליקה שנפלה בשבת – המכבה אותה מפני איבוד ממון חיובי, שאין איבוד ממון דוחה שבת, אלא איבוד נפשות. לפיכך יצאו בני אדם כדי שלא ימותו, ויניחו האש תלהט ואפילו שורפת כל המדינה כולה".

אמנם בזמננו מותר להזמין מכבי אש, כיון שאנו גרים בשכונות ובבתים משותפים, ואפילו אם בעל הבית יכול לברוח מהאש, ישנה סכנה לכלל השכנים. בפרט שכל הבתים מחוברים יחד למערכת חשמל, יש בזה פיקוח נפש. לכן יזמין מכבי אש, אך טוב שיזמין בשינוי (כגון ללחוץ על מקשי הטלפון בעזרת המרפק, עיי' סכ"ח וכדו').

שאלה: האם מותר לקרוא לגוי שידליק תנור חימום בשבת קרה?

תשובה: אם יש ילדים קטנים בבית – מותר (וכן הוא הדין לזקן או חולה). לעניין זה קטן הוא ילד שהקור משפיע עליו לרעה. אך עבור אדם מבוגר – אסור. אמנם כשהקור עז ביותר, מותר לומר לגוי להדליק גם לצורך אדם מבוגר, כיון שהכל חולים אצל הקור. וירמוז לגוי לעשות כן; ואם אינו מבין – יכול לומר לו במפורש (עיי' שו"ע סי' רע"ו סעי' ה') מצוה".

שאלה: האם מותר לרוץ בשבת לבית הכנסת?

תשובה: נאמר בנביא (ישעיה נ"ח י"ג): "וכיבדתו מעשות דרכי", ודרשו חכמים (שבת קי"ג): "שלא יהא הילוכך בשבת כהילוכך של חול". וכן פסק מרן בשו"ע (שו"ע סי' ש"א) אמנם לדבר מצווה, כגון בדרכו לבית הכנסת, מותר לרוץ בשבת, ואין חשש בכך; ועוד יש חשיבות ומעלה למצוה שעושה אותה בזריזות, כפי שאמרו חז"ל: "הוי רץ לדבר מצוה".

"לא תבשל גדי בחלב אמו" (נד, כו)

שאלה: האם מותר להשתמש במדיח כלים לכלי חלב ואח"כ לכלי בשר?

תשובה: כדי להשתמש במדיח אחד לכלי בשר ולכלי חלב צריך ד' תנאים:

- להשאיר את המדיח עשירים וארבע שעות ללא שימוש.
- לנקות את המקום בו נמצאים הרשת והמסננת כך שלא יהיו שם שיורי מאכל.
- להפעיל תחילה את המדיח כשבתוכו אבקת ניקוי ומים בלבד.
- עדיף שיהיו רשתות שונות לחלבי ולבשרי. אם אין אפשרות לכך – ישפוך מים רותחים מקומקום חשמלי על הרשת לפני השימוש בה. למעשה, כיון שקשה מאוד לעמוד בתנאים אלו עדיף להשתמש בשני מדיחי כלים שונים. ("דברי מרדכי")

סיפור השבוע
מעשיהם של צדיקים

בבא חאקי זצ"ל

לכבוד הילולת ר' יצחק אביחצירא זצ"ל - כ"ה אדר

סיפר הרב מרדכי אליהו זצ"ל על אדם אחד, עשיר גדול שהיה רחוק מכל דבר שביהדות, והיה אוכל שקצים ורמשים כבדרך שיגרה. כשהוא בא לפני הבבא סאלי, הוא ביקש להשאיר אצלו מתת יד מכובדת והגונה, אך למרות הפצרותיו של אותו עשיר, הבבא סאלי לא רצה לקבל זאת ממנו. לבסוף אמר לו הבבא סאלי, שהוא לא יקבל בשום אופן, אבל אם הוא מתעקש, אזי יפקיד את הכסף בידי אחיו הבבא חאקי זיע"א.

בינתיים התקשר אליו הבבא סאלי ומסר בידו הנחיות מדויקות. כשבא אותו עשיר לבבא חאקי, כיבדו בכבוד גדול וערך לכבודו סעודה כדי המלך. כולם התפלאו על כך. אחר כך לקח הבבא חאקי את העשיר ואשתו וחדר ואמר להם שהוא מבקש מהם בקשה אחת. אמר לו העשיר: "אל תבקש ממני לשמור מצוות, אני לא בשל עדיין". אמר לו הבבא חאקי שיש לו רק בקשה קטנה. הסכים העשיר לשמוע, ואמר לו הבבא חאקי שהוא מבקש ממנו ליטול ידיים לפי שהוא אוכל לחם. זהו. העשיר חשב שהוא יוצא בזול והבטיח לבבא חאקי שיעשה כך. אמר הבבא חאקי לאשתו של העשיר כי היא תהיה אחראית על כך, והסכימה.

אחרי כמה ימים חזר העשיר בטיסה לצרפת והגישו לו לאכול שרימפס ושאר שקצים ורמשים. העשיר תפס בסכין ובמזלג היוקרתיים והחל לנעוץ אותם במטעמים שלפניו. "רגע", אומרת לו אשתו, "התחייבת לרבי יצחק אבוחצירא ליטול ידיים לפני שאתה אוכל". "אבל לא במטוס", התקומם העשיר. "אין פה מקום ליטול ידיים". אשת העשיר קראה מיד למלצרית ובקשה בבקוב של מים.

העשיר הרגיש קצת נבוך, אבל לא יכול היה לעמוד מול אשתו. אבל הוא כבר לא היה לאכול את המאכלים הטרפים שבצלחת. "אפשר אולי לקבל מנה צמחונית?", פנה למלצרית...

סיפר הרב זצ"ל, כי כשהגיעו העשיר ואשתו לביתם, הם הבינו שלאכול טרף זה כבר בלתי אפשרי. ולאכול כשר בכלים טרפים זה לא בא בחשבון. האשה רבת הפעלים החליפה את כל כלי המטבח בכלים חדשים ויפים, טבולים וכשרים למהדרין. העשיר מצדו התחכם ולמד כי כשלא אוכלים לחם לא צריך ליטול ידיים. כך הוא היה אוכל כרצונו במסעדות כל מיני טרפות ונבלות, רק לא אוכל אותן עם לחם. בבית זה כבר סיפור אחר.

אחרי כמה שבתות רואה העשיר כי אשתו מסדרת שולחן שבת. היא אומרת לו: "אם כבר אוכלים כשר בבית, למה לא נעשה קידוש?". "לא יודע איך עושים קידוש", אמר העשיר. "חשבתי על זה וקניתי לך סידור", אומרת אשתו, "וגם גביע ומפה לחלות". וכך לאור הנרות הדולקים חוגגים העשיר ואשתו את השבת הראשונה שלהם. אחרי זמן, אמרה האשה לבעלה: "אם אתה עושה קידוש ויש לך סידור, למה שלא תלך להתפלל בליל שבת בבית הכנסת?". הנה, כבר קניתי לך כיפה.

כך הולך העשיר לבית הכנסת הקרוב. בתחילה רק ערבית. אחר כך גם שחרית. אחר כך גם בחגים. ואחרי שנה הוא מגיע לבית הבבא חאקי ומבקש ממנו שימליץ לו על סופר סתי"ם. הוא רוצה לקנות את התפילין המהודרות ביותר. ("אביהם של ישראל על התורה")

תודה מעומק ליבנו

על השותפות האמון ואהבה

לכל מי שנתנו באמונה מלבם הטהור למוסדותנו

את זכר למחצית השקל ומתנות לאביונים.

השתדלנו להיות שליחים נאמנים והכל חולק באהבה,

ויה"ר שתזכו לכל הברכות שבתורה מעתה ועד עולם!

בשורה משמחת!

חזרנו לשיעורים ולתפילות בבית מדרשנו

בהתאם להנחיות משרד הבריאות.

לפרטים באתר שלנו:

www.eteret-mardכי.co.il

**רוצים להקדיש יום ויליה של לימוד תורה בבית מדרשנו
או סלי מזון לנדקקים ל: ברכה, הצלחה, רפואה שלמה,
דיווג הגון או לעילוי נשמת?**

פנו ל: בית תורה וחסד - עטרת מרדכי אליהו" רחוב הרב זכריה מדאר 31 רחובות.
ateretme@gmail.com | 08-9397933 | 054-4477562

העלון מוקדש לעילוי נשמת:

משה מוריס בן מסעודה, לאון בן זוהרה, חיים דניאל יצחק בן בתיה אילנה, ראובן יעקב בן לבנה הודיה ושמעון, שלמה בן שרה, יפת יואב בן יוסף, שולמית בת סעדיה, עליזה לויט בת סימי, אסתר בת חנה, איזה בת חנה, ג'ורג'ט (זוהרה) בת מסעודה, פאני פרחח בת אסתר, עליזה בת חנה ויעקב, רומיה בת יחיא

ת.נ.צ.ב.ה.